

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий гуманітарний Інститут
Кафедра державно-правових і гуманітарних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового гуманітарного
інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«МІЖНАРОДНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА МІЖНАРОДНЕ
ПРАВОСУДДЯ»**

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень	Другий (магістерський) рівень освіти
галузь знань	08 Право
спеціальність (спеціалізація)	081 Право
освітня програма	Право

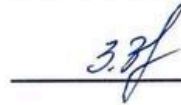
Київ – 2024 рік

Розробник: кандидат юридичних наук, професор кафедри державно-правових та гуманітарних наук

Олена ВІНГЛОВСЬКА

Завідувач кафедри державно-правових і гуманітарних наук

Зореслава ЗАХОЖАЙ

Гарант освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри державно-правових і гуманітарних наук

(підпис)

Анна КОВАЛЬ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників		Розподіл годин за навчальним планом		
Кількість кредитів:	5	Вид занять	Форма навчання	
Загальна кількість годин:	150		Денна	Заочна
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:	1	Лекції:	20	6
Семестр:	2	Практичні заняття:		
Тижневе навантаження (год.):				
аудиторне:	40	Семінарські заняття:	20	8
Самостійна робота:	110	Самостійна робота:	110	136
Форма підсумкового контролю:	Іспит		2	
Мова навчання:	Українська		42	14

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри державно-правових та гуманітарних наук, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за **адресою: kaf_ppr@tnu.edu.ua**.

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
<p>Передумовами для вивчення дисципліни «Міжнародна відповідальність та міжнародне правосуддя» є якісне засвоєння студентами знань з таких дисциплін, як «Міжнародне публічне право», «Міжнародний захист прав людини», «Міжнародне приватне право», «Практика Європейського суду з прав людини», «Кримінальне право», «Цивільне право», «Трудове право»</p>	<p>Постпозит - «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку». Знання та вміння, отримані під час вивчення навчальної дисципліни, будуть використані під час подальшого поглибленого навчання в аспірантурі, подальших наукових дослідженнях та застосовані в практиці юриста.. Особливо важливими знання з дисципліни «Міжнародна відповідальність та міжнародне правосуддя» є актуальними для захисту територіальної цілісності, суверенітету та основних прав і свобод людини.</p>

Мета вивчення дисципліни:

Мета навчальної дисципліни «Міжнародна відповідальність та міжнародне правосуддя» полягає в опануванні сучасними знаннями про міжнародні правопорушення, як прості так і найтяжчі: злочини проти людства, злочини проти людяності, міжнародні кримінальні злочини, злочини проти міжнародного гуманітарного права.

Предметом навчальної дисципліни є навички надання правильної міжнародно-правової кваліфікації злочинів - дії або бездіяльності, а також визначення міжнародно-правової відповідальності за вчинені злочини. Взаємодія міжнародно-правових норм відповідальності та міжнародного правосуддя з національною правовою системою України.

Завданням дисципліни є дослідження та систематизація знань щодо механізмів міжнародного правосуддя, особливостей функціонування, а також визначення кола суб'єктів міжнародно-правової відповідальності і притягнення до міжнародно-правової відповідальності, формування наукових та практичних навичок.

Очікувані програмні результати навчання за дисципліною «Міжнародна відповідальність та міжнародне правосуддя»

РН2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

РН5. Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

РН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

РН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

РН19. Аналізувати та застосовувати новели національного та міжнародного права.

У результаті опанування навчальної дисципліни «**Міжнародна відповідальність та міжнародне правосуддя**» здобувач вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та спеціальними (СК) компетентностями відповідно до Стандарту вищої освіти.

Програмні компетентності

Загальні компетентності

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Міжнародно-правова відповідальність, поняття та види. Поняття та види міжнародно-правових порушень

Тема 1. Право міжнародної відповідальності як галузь в системі міжнародного публічного права.

1. Роль, місце та значення міжнародно-правової відповідальності в системі сучасного міжнародного публічного права.
2. Формування галузі міжнародно-правової відповідальності.
3. Поняття міжнародно-правової відповідальності і її складові.
4. Міжнародно-правова відповідальність як запобіжник міжнародно-правових злочинів та правопорушень.

Тема 2. Види міжнародних правопорушень. Міжнародні злочини. Делікти.

1. Міжнародні правопорушення і їх види.
2. Міжнародно-правові злочини і делікти.
3. Злочини проти людства, миру та безпеки.
4. Злочини проти людяності, грубі та масові порушення прав людини.
5. Міжнародні екологічні злочини.
6. Делікти як прості види правопорушень.

Тема 3. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародні правопорушення.

1. Міжнародно-правова відповідальність за скоєння простих правопорушень.
2. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародно-правові злочини.
3. Держава як основний суб'єкт міжнародно-правової відповідальності.
4. Відповідальність фізичних та юридичних осіб в особистій якості за скоєння міжнародно-правових злочинів.
5. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
6. Держава - основний суб'єкт міжнародно-правової відповідальності.

Тема 4. Санкції як вид міжнародно-правової відповідальності. Контрзаходи.

1. Застосування санкцій в міжнародно-правовій практиці щодо злочинів, вчинених проти міжнародного права.
2. Застосування санкцій щодо Російської Федерації за грубе порушення фундаментальних принципів міжнародного права, вчинення акту агресії проти України, анексію та окупацію частини території України.
3. Ст. 51 Статуту ООН щодо права на самооборону держави у випадку акту агресії проти територіальної цілісності та суверенітету.

Тема 5. Організація Об'єднаних Націй, як ефективний універсальний механізм в реалізації права міжнародно-правової відповідальності.

1. Санкції Ради Безпеки ООН як найефективніший інституційний механізм міжнародно-правової притягнення до відповідальності.
2. Процедура прийняття рішень Радою Безпеки ООН про запровадження санкцій за міжнародні правопорушення.
3. Розгляд питань щодо міжнародних правопорушень Генеральною Асамблеєю ООН та процедура прийняття рішень про міжнародно-правову відповідальність.
4. Агресія Російської Федерації проти України як найтяжчий міжнародно-правовий злочин.
5. Резолюції Ради Безпеки та Генеральної Асамблеї ООН щодо міжнародно-правової відповідальності РФ.
6. Ефективність діяльності ООН щодо попередження найтяжчих міжнародно-правових

злочинів проти миру та безпеки.

Тема 6. Види та форми міжнародно-правової відповідальності. Матеріальна відповідальність.

1. Види та форми міжнародно-правової відповідальності.
2. Форми та підстави матеріальної міжнародно-правової відповідальності.

Тема 7. Нематеріальна міжнародно-правова відповідальність.

1. Види та форми міжнародно-правової нематеріальної відповідальності.
2. Форми та підстави нематеріальної міжнародно-правової відповідальності.

Тема 8. Міжнародно-правова відповідальність за правопорушення під час міжнародних збройних конфліктів.

1. Основні джерела міжнародного гуманітарного права (право Гааги) щодо правової регламентації воєнних дій, застосування видів зброї, учасників бойових дій, міжнародно-правової відповідальності за злочини, скоєні під час збройного конфлікту.
2. Основні джерела міжнародного гуманітарного права (право Женеві), резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо правової регламентації прав не комбатантів, поранених, полонених, цивільного населення під час збройного конфлікту, міжнародно-правова відповідальність за вчинені злочини.
3. Правовий режим окупованих територій. Міжнародно-правова відповідальність за порушення прав людини, та інші злочини на окупованих територіях.

Тема 9. Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти людяності.

1. Сучасні форми рабства: торгівля людьми, торгівля дітьми, експлуатація проституції третіми особами, як найтяжчі міжнародно правові злочини і міжнародно-правова відповідальність за них.
2. Апартеїд, расова дискримінація та сегрегація, як міжнародно-правові злочини проти прав та основних свобод людини та міжнародно-правова відповідальність за них.
3. Геноцид, як найтяжчий міжнародно-правовий злочин і міжнародно-правова відповідальність за нього.
4. Голокост, голодомор, як акти геноциду, злочин проти людяності міжнародно-правова відповідальність за них.

Розділ 2. Міжнародне правосуддя.

Тема 1. Міжнародні суди та трибунали - механізми реалізації міжнародно-правової відповідальності.

1. Міжнародні правопорушення згідно міжнародного гуманітарного права.
2. Міжнародні трибунали як ефективний механізм притягнення до міжнародно-правової відповідальності за злочини проти людяності.
3. Міжнародний Суд ООН як ефективний механізм притягнення до міжнародної відповідальності держав за міжнародно-правові злочини.
4. Міжнародний Кримінальний Суд як ефективний механізм притягнення до відповідальності за міжнародно-правові злочини фізичних і юридичних осіб.
5. Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти людяності, грубі та масові порушення прав людини, воєнні злочини.

Тема 2. Міжнародні судові органи. Становлення. Функції. Повноваження.

1. Становлення, розвиток інституту арбітражу. Арбітражний трибунал. Ефективність арбітражу. Значення арбітражу та арбітражного процесу у врегулювання спорів між суб'єктами міжнародного публічного права в економічній галузі та суб'єктами міжнародного

приватного права.

2. Постійна палата третейського суду як перша багатостороння судова установа. Ефективність функціонування, структура, склад та повноваження. Міжнародне бюро, як орган Постійної палати третейського суду, функції та повноваження. Процедури вирішення спорів, між державам і суб'єктами міжнародного приватного права: міжнародними організаціями, приватними юридичними або фізичними особами. Розгляд комерційних і фінансових спорів.

3. Постійна палата міжнародного правосуддя Ліги Націй, як перший судовий міждержавний орган щодо мирного вирішення спорів. Становлення міжнародного правосуддя, як інституту міжнародного публічного права.

4. Юрисдикція Постійної палати міжнародного правосуддя. Склад Постійної палати міжнародного правосуддя з постійних суддів, які представляли основні правові системи світу і обиралися Радою і Асамблеєю Ліги. Статут і Правилами процедури Постійної палати міжнародного правосуддя. Ефективність діяльності. Постійної палати міжнародного правосуддя. Внесок Постійної палати міжнародного правосуддя в розвиток міжнародного права.

3. Структура навчальної дисципліни

(тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Всього	Л	сем.	с. р.
		1	2	3
1	2	3	5	6
Розділ 1. Міжнародно-правова відповідальність, поняття та види. Поняття та види міжнародно-правових порушень				
Тема 1. Право міжнародної відповідальності як галузь в системі міжнародного публічного права.		1	1	
Тема 2. Види міжнародних правопорушень. Міжнародні злочини. Делікти.		1	1	
Тема 3. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародні правопорушення.		2	2	
Тема 4. Санкції як вид міжнародно-правової відповідальності. Контрзаходи.		2	2	
Тема 5. Організація Об'єднаних Націй як ефективний універсальний механізм в реалізації права міжнародно-правової відповідальності.		2	2	
Тема 6. Види та форми міжнародно-правової відповідальності. Матеріальна відповідальність.		2	2	

Тема 7. Нематеріальна міжнародно-правова відповідальність.		2	2	
Тема 8. Міжнародно-правова відповідальність за правопорушення під час міжнародних збройних конфліктів.		2	2	
Тема 9. Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти людяності.		2	2	
Разом за розділом 1		6	16	
Розділ 2. Міжнародне правосуддя.				
Тема 1. Міжнародні суди та трибунали як механізми реалізації міжнародно-правової відповідальності.		2	2	
Тема 2. Міжнародні судові органи. Становлення. Функції. Повноваження.		2	2	
Разом за розділом 2	4	4	4	
ІСПИТ	2			
Усього годин	42	20	20	110

ЗАОЧНА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
		л	п/л аб.	се м.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Міжнародно-правова відповідальність, поняття та види. Поняття та види міжнародно-правових порушень					
Тема 1. Право міжнародної відповідальності як галузь в системі міжнародного публічного права. Види міжнародних правопорушень. Міжнародні злочини. Делікти. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародні правопорушення. Санкції як вид міжнародно-правової відповідальності. Контрзаходи.		1	2		
Тема 2. Види та форми міжнародно-правової відповідальності. Матеріальна відповідальність. Нематеріальна міжнародно-правова відповідальність.		1	2		
Тема 3. Міжнародно-правова відповідальність за		2	2		

правопорушення під час міжнародних збройних конфліктів. Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти людяності.					
Разом за розділом 1	12	4	6		
Розділ 2. Міжнародне правосуддя.					
Тема 1. Міжнародні суди та трибунали як механізми реалізації міжнародно-правової відповідальності.		1	1		
Тема 2. Міжнародні судові органи. Становлення. Функції. Повноваження.		1	1		
Разом за розділом 2	2	2	2		
Усього годин	14	6	8		

4. Організація самостійної роботи студентів

4.1. Підготовка до семінарських та практичних занять

Розділ 1. Міжнародно-правова відповідальність, поняття та види. Поняття та види міжнародно-правових порушень

Тема 1. Право міжнародної відповідальності як галузь в системі міжнародного публічного права.

Формування міжнародно-правової відповідальності від інституту до галузі в системі міжнародного публічного права. Кодифікація міжнародно-правової відповідальності.

Поняття права міжнародної відповідальності. Об'єкт та предмет міжнародно-правового регулювання відповідальності. Суб'єкти права міжнародної відповідальності. Джерела права міжнародної відповідальності.

Поняття міжнародно-правової відповідальності. Елементи міжнародно-правової відповідальності: суб'єктивний елемент - наявність правопорушення суб'єктом міжнародного права; об'єктивний елемент – порушення суб'єктом міжнародного права міжнародно-правових зобов'язань. Реалізація міжнародно-правової відповідальності.

Міжнародно-правова відповідальність як вид правовідносин: обов'язок правопорушника щодо припинення правопорушення, ліквідація правопорушень або компенсація за наслідки правопорушень та право потерпілої сторони вимагати вищезазначених дій.

Цілі міжнародно-правової відповідальності: стримування потенційного правопорушника, примус до сумлінного виконання міжнародно-правових зобов'язань, компенсація потерпілій стороні нанесених матеріальних та моральних збитків.

Міжнародно-правова відповідальність як наслідок міжнародних правопорушень.

Тема 2. Види міжнародних правопорушень. Міжнародні злочини. Делікти.

Міжнародно-правові злочини як вид найтяжчого міжнародного правопорушення. Порушення основних принципів міжнародного права, міжнародно-правових зобов'язань, злочини проти миру та безпеки: агресія і її види, застосування сили або погроза силою - як найтяжчі види міжнародно-правових злочинів. Тероризм і його види, як тяжке міжнародне правопорушення. Злочини проти людства та злочини проти людяності. Грубі та масові порушення прав людини.

Геноцид, апартеїд, дискримінація расова, сучасні форми рабства, як найтяжчі міжнародно-правові злочини.

Заподіяння шкоди у великих масштабах навколишньому середовищу, як найтяжчий екологічний міжнародно-правовий злочин.

Делікти як вид нетяжких міжнародних правопорушень.

Тема 3. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародні правопорушення.

Міжнародно-правова відповідальність за скоєння простих правопорушень, деліктів. Характер та відповідальність за прості двосторонні міжнародні правопорушення.

Міжнародно-правова відповідальність за міжнародно-правові злочини універсального характеру «erga omnes». Міжнародно-правова відповідальність перед суб'єктами міжнародного права і відповідальність перед міжнародним співтовариством за найтяжчі злочини.

Держава, як основний суб'єкт міжнародно-правової відповідальності. Державні органи, посадові особи, фізичні та юридичні особи в контексті міжнародно-правової відповідальності держави. Відповідальність фізичних та юридичних осіб за міжнародно-правові порушення в особистій якості згідно національних законодавств.

Відповідальність фізичних та юридичних осіб за найтяжчі міжнародно-правові злочини: злочини проти миру та безпеки, злочини проти людства, злочини проти людяності, воєнні злочини, тероризм, міжнародні кримінальні злочини.

Підстави міжнародно-правової відповідальності. Первинна та вторинна міжнародно-правова відповідальність.

Тема 4. Санкції як вид міжнародно-правової відповідальності. Контрзаходи.

Санкції та контрзаходи як види примусу до відповідальності за міжнародно-правове порушення. Примус до міжнародно-правової відповідальності, як механізм реалізації міжнародного права. Правомірність, підстави та обсяг примусу.

Механізм міжнародно-правового регулювання відповідальності за правопорушення. Універсальні міждержавні організації, багатосторонні універсальні угоди, як механізм міжнародно-правової відповідальності. Примус до міжнародно-правової відповідальності, як механізм реалізації міжнародного права. Правомірність, підстави та обсяг примусу.

Санкції як вид примусу, примусові заходи щодо міжнародного правопорушника. Санкції міжнародних (міждержавних) організацій.

Односторонні санкції держави щодо міжнародного правопорушника. Контрзаходи. Самооборона як різновид контрзаходу у відповідь на тяжке міжнародне правопорушення проти миру та безпеки – агресію: збройний напад, застосування сили, окупацію території, анексію території. Ст.51 Статуту ООН щодо підстав для самооборони. Превентивні заходи Ради Безпеки.

Тема 5. Організація Об'єднаних Націй, як ефективний універсальний механізм в реалізації права міжнародно-правової відповідальності.

Повноваження Ради Безпеки ООН щодо прийняття рішень про застосування санкцій за міжнародно-правові злочини, такі як загроза миру та безпеки, застосування сили та погроза силою. Види санкцій ООН згідно гл. VII та ст.41, 42 Статуту ООН (воєнні заходи, економічні санкції, гуманітарні санкції, розрив дипломатичних відносин тощо). Процедура розгляду тяжких міжнародно-правових порушень. Процедура прийняття рішень щодо міжнародно-правової відповідальності за злочини проти міжнародного права. Обов'язковість виконання резолюцій Ради Безпеки ООН. Сила санкцій Ради Безпеки ООН згідно ст.103 Статуту ООН.

Повноваження Генеральної Асамблеї ООН щодо розгляду питань про міжнародні правопорушення. Прийняття рішень, резолюцій Генеральної Асамблеї ООН щодо міжнародно-правової відповідальності за правопорушення. Правові наслідки резолюцій Генеральної Асамблеї ООН щодо міжнародно-правової відповідальності.

Роль та значення, ефективність Організації Об'єднаних Націй в підтримці миру та безпеки шляхом застосування санкцій, інших механізмів міжнародно-правової відповідальності. Наслідки діяльності ООН щодо притягнення до міжнародно-правової відповідальності за злочини апартеїду, грубі і масові порушення прав людини, агресію, розв'язання війни.

Тема 6. Види та форми міжнародно-правової відповідальності. Матеріальна відповідальність.

Взаємозв'язок видів і форм відповідальності, ефективності та доцільності застосування тих чи інших форм відповідальності за міжнародної правопорушення. Відповідальність політична, матеріальна, моральна.

Види міжнародно-правової відповідальності. Матеріальна та нематеріальна відповідальність.

Форми міжнародної матеріальної відповідальності:

Репарація як форма відшкодування матеріальної шкоди грошима, товарами, послугами. Репарації, як історична трансформація інституту контрибуції. ст. 47-51 Гаазької конвенції про закони і звичаї сухопутної війни 1907 р., що обмежували стягнення контрибуцій Підстави репарацій в міжнародно-правовій практиці. Міжнародно-правове регулювання репарацій згідно угод, рішень міжнародних судів. Ординарні (компенсації) та надзвичайні репарації. Надзвичайні репарації, як форма особливого примусу, що полягає у тимчасовому обмеженні правомочності держави розпоряджатися своїми матеріальними ресурсами, за вчинення тяжкого міжнародного злочину.

Реституція як форма міжнародно-правової відповідальності. Повернення матеріальних та культурних цінностей. Резолюції Генеральної Асамблеї ООН (38/34 (XXXVIII) від 25 листопада 1983 р., 42/7 (XLII) від 22 жовтня 1987 р., 48/15 (XLVIII) від 2 листопада 1993 р., 50/56 (L) від 11 грудня 1995 р. щодо реституції.

Субституція як підвид реституції щодо відшкодування збитку завданого правопорушенням шляхом передачі майна аналогічного пошкодженому або знищеному.

Абсолютна відповідальність, як форма матеріальної відповідальності, що виражається в відшкодуванні заподіяних збитків незалежно від конкретної наявності провини в завчасно обумовлених розмірах згідно угод.

Тема 7. Нематеріальна міжнародно-правова відповідальність. Сатисфакція, як форма відшкодування нематеріальних вимог завданої честі і гідності та політичним інтересам держави.

Сатисфакції одинарні, як форма відшкодування державою-правопорушницею правомірних нематеріальних вимог потерпілої держави: вибачення; офіційне вираження жалю або співчуття; дезавування дій офіційних представників;

Надзвичайні сатисфакції як форма тимчасового обмеження суверенітету і правоздатності держави яка вчинила міжнародний злочин. Приклади надзвичайних сатисфакцій: тимчасова окупація частини або всієї території; реорганізація окремих елементів політичної системи і скасування суспільних інститутів, наявність яких сприяла вчиненню державою міжнародного злочину; тимчасове призупинення або обмеження прерогатив законодавчих, виконавчих і судових органів держави-правопорушниці тощо.

Ресторація як різновид нематеріальної відповідальності, що полягає в відновленні державою-правопорушницею колишнього стану і ліквідація нею усіх пов'язаних із цим будь-яких несприятливих наслідків. Застосування ресторації з іншими видами відповідальності. Приклади ресторації щодо звільнення державою-правопорушницею окупованої території та відшкодування завданих матеріальних збитків, звільнення незаконно затриманих осіб та інш..

Репресалії як форма односторонніх дій примусу, що допускаються міжнародним правом у випадку правопорушення. Призупинення дії існуючих міжнародних угод з державою-правопорушником згідно ст.60 Віденської конвенції про право міжнародних договорів.

Реторсії як засоби впливу на державу-правопорушника з метою примусу до виконання міжнародного права і припинення недружніх дій.

Тема 8. Міжнародно-правова відповідальність за правопорушення під час міжнародних збройних конфліктів.

Гаазька конференція 1899 р. щодо заборони застосування найбільш негуманних видів озброєнь, в тому числі хімічної зброї. Гаазька конференція 1907 року щодо регламентації воєнних дій та права та обов'язки держав та осіб.

Женевські конвенції 1949 року про правовий статус та правову регламентацію щодо поранених та хворих в регулярних арміях; потерпілих під час воєнних дій на морі; щодо поводження з військовополоненими; щодо захисту цивільного населення під час війни.

Юрисдикція на окупованих територіях. Гарантії та забезпечення прав і свобод на окупованих територіях. Міжнародно-правова відповідальність за порушення основних прав та свобод на окупованих територіях.

Тема 9. Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти людяності.

Сучасні форми рабства, работоргівля, апартеїд, як міжнародно-правові злочини проти прав та основних свобод людини.

Геноцид, як найтяжчий міжнародно-правовий злочин. Резолюція 1946 року Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй про визнання геноциду злочином за міжнародним правом. Конвенція про запобігання і покарання за злочини геноциду (CPPCG) ООН 1948 року та міжнародно-правове визначення геноциду. Міжнародно-правова та національно-правова імплементація визначення геноциду, як найтяжчого злочину і кримінальна відповідальність за нього.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Сучасні форми рабства: торгівля людьми, торгівля дітьми, експлуатація проституції третіми особами, як найтяжчі міжнародно правові злочини і міжнародно-правова відповідальність за них.
2. Апартеїд, расова дискримінація та сегрегація, як міжнародно-правові злочини проти прав та основних свобод людини та міжнародно-правова відповідальність за них.
3. Геноцид, як найтяжчий міжнародно-правовий злочин і міжнародно-правова відповідальність за нього.
4. Голокост, голодомор, як акти геноциду, злочин проти людяності і міжнародно-правова відповідальність за них.

Розділ 2. Міжнародне правосуддя.

Тема 1. Міжнародні суди та трибунали як механізми реалізації міжнародно-правової відповідальності.

Нюрнберзький процес. Статут Нюрнберзького трибуналу. Нюрнберзькі принципи. Кваліфікація злочинів проти людяності та міжнародно-правова відповідальність. Токійський трибунал (Міжнародний військовий трибунал для Далекого Сходу) : визначення та міжнародно правова відповідальність за злочини проти миру (1-36 пункти); злочини проти звичаїв війни і злочини проти людяності (53-55 пункти).

Міжнародний трибунал щодо колишньої Югославії від 1993 р. Визначення та міжнародно-правова відповідальність за скоєння злочинів проти людяності, геноциду та воєнних злочинів. Міжнародний трибунал щодо Руанди 1995 р. визначення злочинів геноциду та міжнародно-правова відповідальність.

Міжнародний Суд як центральний універсальний інституційний механізм, судовий орган Організації Об'єднаних Націй. Юрисдикція Міжнародного суду щодо розгляду справ та притягнення до міжнародно-правової відповідальності за порушення принципів та норм міжнародного права, передбачених перш за все, Статутом ООН, конвенціями, міжнародними договорами.

Міжнародний Кримінальний Суд, МКС, як міжнародно-правовий механізм відповідальності

осіб за злочини проти людяності, геноцид, воєнні злочини. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду 1998 року щодо визначення складу міжнародно-правових злочинів, суб'єктів відповідальності. Правила, процедури порушення та розгляду справ, прийняття рішень.

Тема 2. Міжнародні судові органи. Становлення. Функції. Повноваження.

Суди, як органи для мирного врегулювання міжнародних спорів. Історичний аспект.

Арбітраж, як інститут врегулювання спорів в системі міжнародного приватного права. Розвиток інституту арбітражу. Арбітраж від стародавньої Індії і Греції, ранньої ісламської цивілізації і середньовічної Європи. Договір Джея 1794 року, укладеного Сполученими Штатами Америки та Великобританією про дружбу, торгівлю і судноплавство, створення змішаних комісій з рівного числа американських громадян і британських підданих для врегулювання декількох невіршених, як початок формування арбітражу в якості міжнародно-правового інституту.

Арбітражний трибунал. Ефективність арбітражу при врегулюванні спору. Арбітражний розгляд між Сполученими Штатами і Великобританією у справі щодо судна «Алабама» в 1872 році, як вирішальний етап в становленні інституту арбітражу. Ефективність арбітражу у врегулюванні спору.

Створення Постійної палати третейського суду, першої багатосторонньої судової установи. Гаазькі конференції миру 1899 і 1907 рр. і Конвенція про мирне вирішення міжнародних конфліктів щодо створення Постійної палати третейського суду. Ефективність функціонування Постійної палати третейського суду від 1902 р. і до теперішнього часу.

Структура, склад та повноваження Постійної палати третейського суду. Міжнародне бюро, як орган Постійної палати третейського суду: його основні функції та повноваження.

Постійна палата третейського суду і процедури вирішення спорів (встановлення фактів, примирення і різні види арбітражу) між державам і сторонам, які не є державами (наприклад, міжнародним організаціям, приватним юридичним або фізичним особам). Розгляд комерційних і фінансових спорів. Ефективність діяльності Постійної палати третейського суду.

Постійна палата міжнародного правосуддя, заснована в 1920 році під егідою Ліги Націй - Перший судовий міждержавний орган щодо мирного вирішення спорів. Становлення міжнародного правосуддя, як інституту міжнародного публічного права.

Юрисдикція Постійної палати міжнародного правосуддя. Склад Постійної палати міжнародного правосуддя з постійних суддів, які представляли основні правові системи світу і обиралися Радою і Асамблеєю Ліги. Статутом і Правилами процедури Постійної палати міжнародного правосуддя. Ефективність діяльності Постійної палати міжнародного правосуддя. Внесок Постійної палати міжнародного правосуддя в розвиток міжнародного права.

Міжнародний Суд центральний судовий орган Організації Об'єднаних Націй. Ст.38 Статуту Організації Об'єднаних Націй щодо створення Міжнародного Суду для досягнення однієї з головних цілей ООН: «проводити мирними засобами, у згоді з принципами справедливості і міжнародного права, примирення або вирішення міжнародних суперечок або ситуацій, які можуть привести до порушення миру».

Статут Міжнародного Суду, Регламент щодо основних засад функціонування, склад, повноваження, правила процедури. Подвійна функція Міжнародного Суду: вирішення відповідно до міжнародного права юридичних спорів, переданих йому на розгляд державами, і винесення консультативних висновків з юридичних питань, запитуваних належним чином на те уповноваженими органами та спеціалізованими установами Організації Об'єднаних Націй.

4.2. Матеріали для самоконтролю

1. Формування міжнародно-правової відповідальності від інституту до галузі в системі міжнародного публічного права.
2. Кодифікація міжнародно-правової відповідальності.
3. Поняття права міжнародної відповідальності.

4. Об'єкт та предмет міжнародно-правового регулювання відповідальності. Суб'єкти права міжнародної відповідальності.
5. Джерела права міжнародної відповідальності.
6. Поняття міжнародно-правової відповідальності.
7. Елементи міжнародно-правової відповідальності: суб'єктивний елемент - наявність правопорушення суб'єктом міжнародного права; об'єктивний елемент - порушення суб'єктом міжнародного права міжнародно-правових зобов'язань.
8. Реалізація міжнародно-правової відповідальності.
9. Міжнародно-правова відповідальність як вид правовідносин: обов'язок правопорушника щодо припинення правопорушення, ліквідація правопорушень або компенсація за наслідки правопорушень та право потерпілої сторони вимагати вищезазначених дій.
10. Цілі міжнародно-правової відповідальності: стримування потенційного правопорушника, примус до сумлінного виконання міжнародно-правових зобов'язань, компенсація потерпілій стороні нанесених матеріальних та моральних збитків.
11. Міжнародно-правова відповідальність як наслідок міжнародних правопорушень.
12. Види міжнародних правопорушень. Міжнародні злочини. Делікти. Міжнародно-правові злочини як вид найтяжчого міжнародного правопорушення. Порушення основних принципів міжнародного права, міжнародно-правових зобов'язань, злочини проти миру та безпеки: агресія і її види, застосування сили або погроза силою - як найтяжчі види міжнародно-правових злочинів. Тероризм і його види, як тяжке міжнародне правопорушення.
13. Злочини проти людства та злочини проти людяності. Грубі та масові порушення прав людини. Геноцид, апартеїд, дискримінація расова, сучасні форми рабства, як найтяжчі міжнародно-правові злочини. Заподіяння шкоди у великих масштабах навколишньому середовищу, як найтяжчий екологічний міжнародно-правовий злочин.
14. Делікти як вид нетяжких міжнародних правопорушень.
15. Роль, місце та значення міжнародно-правової відповідальності в системі сучасного міжнародного публічного права. Формування галузі міжнародно-правової відповідальності. Поняття міжнародно-правової відповідальності і її складові. Міжнародно-правова відповідальність як запобіжник міжнародно-правових злочинів та правопорушень. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародні правопорушення. Міжнародно-правова відповідальність за скоєння простих правопорушень, деліктів. Характер та відповідальність за прості двосторонні міжнародні правопорушення. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародно-правові злочини універсального характеру «*erga omnes*». Міжнародно-правова відповідальність перед суб'єктами міжнародного права і відповідальність перед міжнародним співтовариством за найтяжчі злочини.
16. Держава, як основний суб'єкт міжнародно-правової відповідальності. Державні органи, посадові особи, фізичні та юридичні особи в контексті міжнародно-правової відповідальності держави.
17. Відповідальність фізичних та юридичних осіб за міжнародно-правові порушення в особистій якості згідно національних законодавств. Відповідальність фізичних та юридичних осіб за найтяжчі міжнародно-правові злочини: злочини проти миру та безпеки, злочини проти людства, злочини проти людяності, воєнні злочини, тероризм, міжнародні кримінальні злочини. Підстави міжнародно-правової відповідальності. Первинна та вторинна міжнародно-правова відповідальність.
18. Санкції як вид міжнародно-правової відповідальності. Контрзаходи. Санкції та контрзаходи як види примусу до відповідальності за міжнародно-правове порушення. Примус до міжнародно-правової відповідальності, як механізм реалізації міжнародного права. Правомірність, підстави та обсяг примусу. Механізм міжнародно-правового регулювання відповідальності за правопорушення. Універсальні міждержавні організації, багатосторонні універсальні угоди, як механізм міжнародно-правової відповідальності. Примус до міжнародно-правової відповідальності, як механізм реалізації міжнародного права. Правомірність, підстави та обсяг примусу. Санкції як вид примусу, примусові заходи щодо

міжнародного правопорушника. Санкції міжнародних (міждержавних) організацій. Односторонні санкції держави щодо міжнародного правопорушника.

19. Самооборона як різновид контрзаходу у відповідь на тяжке міжнародне правопорушення проти миру та безпеки – агресію: збройний напад, застосування сили, окупацію території, анексію території. Ст.51 Статуту ООН щодо підстав для самооборони.
20. Превентивні заходи Ради Безпеки. Організація Об'єднаних Націй, як ефективний універсальний механізм в реалізації права міжнародно-правової відповідальності.
21. Повноваження Ради Безпеки ООН щодо прийняття рішень про застосування санкцій за міжнародно-правові злочини, такі як загроза миру та безпеки, застосування сили та погроза силою. Види санкцій ООН згідно гл. VII та ст.41, 42 Статуту ООН (воєнні заходи, економічні санкції, гуманітарні санкції, розрив дипломатичних відносин тощо). Процедура розгляду тяжких міжнародно-правових порушень. Процедура прийняття рішень щодо міжнародно-правової відповідальності за злочини проти міжнародного права. Обов'язковість виконання резолюцій Ради Безпеки ООН. Сила санкцій Ради Безпеки ООН згідно ст.103 Статуту ООН.
22. Повноваження Генеральної Асамблеї ООН щодо розгляду питань про міжнародні правопорушення. Прийняття рішень, резолюцій Генеральної Асамблеї ООН щодо міжнародно-правової відповідальності за правопорушення. Правові наслідки резолюцій Генеральної Асамблеї ООН щодо міжнародно-правової відповідальності.
23. Роль та значення, ефективність Організації Об'єднаних Націй в підтримці миру та безпеки шляхом застосування санкцій, інших механізмів міжнародно-правової відповідальності. Наслідки діяльності ООН щодо притягнення до міжнародно-правової відповідальності за злочини апартеїду, грубі і масові порушення прав людини, агресію, розв'язання війни.
24. Види та форми міжнародно-правової відповідальності. Матеріальна відповідальність. Взаємозв'язок видів і форм відповідальності, ефективності та доцільності застосування тих чи інших форм відповідальності за міжнародної правопорушення. Відповідальність політична, матеріальна, моральна.
25. Форми міжнародної матеріальної відповідальності:
26. Репарація як форма відшкодування матеріальної шкоди грошима, товарами, послугами. Репарації, як історична трансформація інституту контрибуції. ст. 47-51 Гаазької конвенції про закони і звичаї сухопутної війни 1907 р., що обмежували стягнення контрибуцій Підстави репарацій в міжнародно-правовій практиці. Міжнародно-правове регулювання репарацій згідно угод, рішень міжнародних судів. Ординарні (компенсації) та надзвичайні репарації. Надзвичайні репарації, як форма особливого примусу, що полягає у тимчасовому обмеженні правомочності держави розпоряджатися своїми матеріальними ресурсами, за вчинення тяжкого міжнародного злочину.
27. Реституція як форма міжнародно-правової відповідальності. Повернення матеріальних та культурних цінностей. Резолюції Генеральної Асамблеї ООН (38/34 (XXXVIII) від 25 листопада 1983 р., 42/7 (XLII) від 22 жовтня 1987 р., 48/15 (XLVIII) від 2 листопада 1993 р., 50/56 (L) від 11 грудня 1995 р. щодо реституції.
28. Субституція як підвид реституції щодо відшкодування збитку завданого правопорушенням шляхом передачі майна аналогічного пошкодженому або знищеному.
29. Абсолютна відповідальність, як форма матеріальної відповідальності, що виражається в відшкодуванні заподіяних збитків незалежно від конкретної наявності провини в завчасно обумовлених розмірах згідно угод.
30. Нематеріальна міжнародно-правова відповідальність.
31. Сатисфакція, як форма відшкодування нематеріальних вимог завданої честі і гідності та політичним інтересам держави.
32. Сатисфакції одинарні, як форма відшкодування державою-правопорушницею правомірних нематеріальних вимог потерпілої держави: вибачення; офіційне вираження жалю або співчуття; дезавування дій офіційних представників;
33. Надзвичайні сатисфакції як форма тимчасового обмеження суверенітету і правоздатності

держави яка вчинила міжнародний злочин. Приклади надзвичайних сатисфакцій: тимчасова окупація частини або всієї території; реорганізація окремих елементів політичної системи і скасування суспільних інститутів, наявність яких сприяла вчиненню державою міжнародного злочину; тимчасове призупинення або обмеження прерогатив законодавчих, виконавчих і судових органів держави правопорушниці тощо.

34. Ресторація як різновид нематеріальної відповідальності, що полягає в відновленні державою правопорушницею колишнього стану і ліквідація нею усіх пов'язаних із цим будь-яких несприятливих наслідків. Застосування ресторації з іншими видами відповідальності. Приклади ресторації щодо звільнення державою порушницею окупованої території та відшкодування завданих матеріальних збитків, звільнення незаконно затриманих осіб та ін..
35. Репресалії як форма односторонніх дій примусу, що допускаються міжнародним правом у випадку правопорушення. Призупинення дії існуючих міжнародних угод з державою правопорушником згідно ст.60 Віденської конвенції про право міжнародних договорів.
36. Реторсії як засоби впливу на державу правопорушника з метою примусу до виконання міжнародного права і припинення недружніх дій.
37. Міжнародно-правова відповідальність за правопорушення під час міжнародних збройних конфліктів.
38. Гаазька конференція 1899 р. щодо заборони застосування найбільш негуманних видів озброєнь, в тому числі хімічної зброї. Гаазька конференція 1907 року щодо регламентації воєнних дій та права та обов'язки держав та осіб.
39. Женевські конвенції 1949 року про правовий статус та правову регламентацію щодо поранених та хворих в регулярних арміях; потерпілих під час воєнних дій на морі; щодо поводження з військовополоненими; щодо захисту цивільного населення під час війни.
40. Юрисдикція на окупованих територіях. Гарантії та забезпечення прав і свобод на окупованих територіях. Міжнародно-правова відповідальність за порушення основних прав та свобод на окупованих територіях.
41. Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти людяності.
42. Сучасні форми рабства, работоргівля, апартеїд, як міжнародно-правові злочини проти прав та основних свобод людини.
43. Геноцид, як найтяжчий міжнародно-правовий злочин. Резолюція 1946 року Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй про визнання геноциду злочином за міжнародним правом. Конвенція про запобігання і покарання за злочини геноциду (СРРСГ) ООН 1948 року та міжнародно-правове визначення геноциду. Міжнародно-правова та національно-правова імплементація визначення геноциду, як найтяжчого злочину і кримінальна відповідальність за нього.
44. Міжнародні суди та трибунали як механізми реалізації міжнародно-правової відповідальності. Нюрнберзький процес. Статут Нюрнберзького трибуналу. Нюрнберзькі принципи. Кваліфікація злочинів проти людяності та міжнародно-правова відповідальність. Токійський трибунал (Міжнародний військовий трибунал для Далекого Сходу) : визначення та міжнародно-правова відповідальність за злочини проти миру (1-36 пункти); злочини проти звичаїв війни і злочини проти людяності (53-55 пункти).
45. Міжнародний трибунал щодо колишньої Югославії від 1993 р. Визначення та міжнародно-правова відповідальність за скоєння злочинів проти людяності, геноциду та воєнних злочинів. Міжнародний трибунал щодо Руанди 1995 р. визначення злочинів геноциду та міжнародно-правова відповідальність. Міжнародний Суд як центральний універсальний інституційний механізм, судовий орган Організації Об'єднаних Націй. Юрисдикція Міжнародного суду щодо розгляду справ та притягнення до міжнародно-правової відповідальності за порушення принципів та норм міжнародного права, передбачених перш за все, Статутом ООН, конвенціями, міжнародними договорами.
46. Міжнародний Кримінальний Суд, МКС, як міжнародно-правовий механізм відповідальності осіб за злочини проти людяності, геноцид, воєнні злочини. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду 1998 року щодо визначення складу міжнародно-правових злочинів,

суб'єктів відповідальності. Правила, процедури порушення та розгляду справ, прийняття рішень.

47. Арбітраж, як інститут врегулювання спорів в системі міжнародного приватного права. Розвиток інституту арбітражу. Арбітраж від стародавній Індії і Греції, ранньої ісламській цивілізації і середньовічної Європи. Договір Джея 1794 року, укладеного Сполученими Штатами Америки та Великобританією про дружбу, торгівлю і судноплавство, створення змішаних комісій з рівного числа американських громадян і британських підданих для врегулювання декількох невіршених, як початок формування арбітражу в якості міжнародно-правового інституту.
48. Арбітражний трибунал. Ефективність арбітражу при врегулюванні спору.
49. Арбітражний розгляд між Сполученими Штатами і Великобританією у справі щодо судна «Алабама» в 1872 році, як вирішальний етап в становленні інституту арбітражу. Ефективність арбітражу у врегулюванні спору.
50. Створення Постійної палати третейського суду, першої багатосторонньої судової установи. Гаазькі конференції миру 1899 і 1907 рр. і Конвенція про мирне вирішення міжнародних конфліктів щодо створення Постійної палати третейського суду. Ефективність функціонування Постійної палати третейського суду від 1902 р. і до теперішнього часу.
51. Структура, склад та повноваження Постійної палати третейського суду. Міжнародне бюро, як орган Постійної палати третейського суду: його основні функції та повноваження.
52. Постійна палата третейського суду і процедури вирішення спорів (встановлення фактів, примирення і різні види арбітражу) між державам і сторонам, які не є державами (наприклад, міжнародним організаціям, приватним юридичним або фізичним особам). Розгляд комерційних і фінансових спорів. Ефективність діяльності Постійної палати третейського суду.
53. Постійна палата міжнародного правосуддя, заснована в 1920 році під егідою Ліги Націй - Перший судовий міждержавний орган щодо мирного вирішення спорів. Становлення міжнародного правосуддя, як інституту міжнародного публічного права.
54. Юрисдикція Постійної палати міжнародного правосуддя. Склад Постійної палати міжнародного правосуддя з постійних суддів, які представляли основні правові системи світу і обиралися Радою і Асамблеєю Ліги. Статутом і Правилами процедури Постійної палати міжнародного правосуддя. Ефективність діяльності Постійної палати міжнародного правосуддя. Внесок Постійної палати міжнародного правосуддя в розвиток міжнародного права.
55. Міжнародний Суд центральний судовий орган Організації Об'єднаних Націй. Ст.38 Статуту Організації Об'єднаних Націй щодо створення Міжнародного Суду для досягнення однієї з головних цілей ООН: «проводити мирними засобами, у згоді з принципами справедливості і міжнародного права, примирення або вирішення міжнародних суперечок або ситуацій, які можуть привести до порушення миру».
56. Статут Міжнародного Суду, Регламент щодо основних засад функціонування, склад, повноваження, правила процедури. Подвійна функція Міжнародного Суду: вирішення відповідно до міжнародного права юридичних спорів, переданих йому на розгляд державами, і винесення консультативних висновків з юридичних питань, запитуваних належним чином на те уповноваженими органами та спеціалізованими установами Організації Об'єднаних Націй.

4.3. Індивідуальні завдання

Теми для написання есе та рефератів.

1. Формування інституту та галузі міжнародно-правової відповідальності.
2. Роль, місце та значення міжнародно-правової відповідальності у взаємодії із іншими галузями та інститутами міжнародного права.
3. Складові міжнародно-правової відповідальності.
4. Міжнародно-правова відповідальність як запобіжник міжнародно-правових злочинів та правопорушень.
5. Види міжнародних правопорушень.
6. Міжнародно-правові злочини і делікти. Загальна характеристика та відмінності.
7. Злочини проти людства, миру та безпеки як найтяжчі в міжнародному праві.

8. Злочини проти людяності, грубі та масові порушення прав людини як найтяжчі міжнародно-правові злочини.
9. Міжнародні екологічні злочини. Кваліфікація та їх вплив на загальний розвиток людства.
10. Міжнародно-правова відповідальність за скоєння простих правопорушень, деліктів.
11. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародно-правові злочини.
12. Держава як основний суб'єкт міжнародно-правової відповідальності.
13. Відповідальність фізичних та юридичних осіб в особистій якості за скоєння міжнародно-правових злочинів.
14. Застосування санкцій в міжнародно-правовій практиці щодо злочинів, вчинених проти міжнародного права.
15. Застосування санкцій щодо Російської Федерації за грубе порушення фундаментальних принципів міжнародного права, вчинення акту агресії проти України, анексію та окупацію частини території України.
16. Ст. 51 Статуту ООН щодо права на самооборону держави у випадку акту агресії проти територіальної цілісності та суверенітету.
17. Санкції Ради Безпеки ООН як найефективніший інституційний механізм міжнародно-правової притягнення до відповідальності.
18. Розгляд питань щодо міжнародних правопорушень Генеральною Асамблеєю ООН та процедура прийняття рішень про міжнародно-правову відповідальність.
19. Агресія Російської Федерації проти України як найтяжчий міжнародно-правовий злочин.
20. Резолюції Ради Безпеки та Генеральної Асамблеї ООН щодо міжнародно-правової відповідальності РФ.
21. Ефективність діяльності ООН щодо попередження найтяжчих міжнародно-правових злочинів проти миру та безпеки.
22. Форми та підстави міжнародно-правової нематеріальної відповідальності.
23. Форми та підстави матеріальної міжнародно-правової відповідальності.
24. Правовий режим окупованих територій. Міжнародно-правова відповідальність за порушення прав людини, та інші злочини на окупованих територіях.
25. Сучасні форми рабства: торгівля людьми, торгівля дітьми, експлуатація проституції третіми особами, як найтяжчі міжнародно-правові злочини і міжнародно-правова відповідальність за них.
26. Геноцид, як найтяжчий міжнародно-правовий злочин і міжнародно-правова відповідальність за нього.
27. Голокост, голодомор, як акти геноциду, злочин проти людяності і міжнародно-правова відповідальність за них.
28. Міжнародні суди та трибунали як механізм реалізації міжнародно-правової відповідальності.
29. Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти міжнародного гуманітарного права.
30. Міжнародний Суд ООН як ефективний механізм притягнення до міжнародної відповідальності.
31. Міжнародний Кримінальний Суд як ефективний механізм притягнення до відповідальності за міжнародно-правові злочини фізичних і юридичних осіб.
32. Міжнародно-правові механізми притягнення до відповідальності за злочини проти людяності, грубі та масові порушення прав людини, воєнні злочини.
33. Міжнародний арбітраж. Арбітражний трибунал. Ефективність арбітражу як ефективний інструмент вирішення міжнародних спорів.
Значення арбітражу та арбітражного процесу у врегулювання спорів між суб'єктами міжнародного публічного права в економічній галузі та суб'єктами міжнародного приватного права.
34. Європейський Суд з прав людини як ефективний механізм захисту основних прав і свобод людини.
35. Суд Європейського Союзу: основні функції, компетенція, Повноваження.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

1. Роль, місце та значення міжнародно-правової відповідальності в системі сучасного міжнародного публічного права.
2. Поняття міжнародно-правової відповідальності та її складові.
3. Міжнародно-правова відповідальність як запобіжник міжнародно-правових злочинів та правопорушень.
4. Міжнародно-правова відповідальність за скоєння простих правопорушень.
5. Міжнародно-правова відповідальність за міжнародно-правові злочини.
6. Держава як суб'єкт міжнародно-правової відповідальності.
7. Відповідальність фізичних та юридичних осіб за скоєння міжнародно-правових злочинів.
8. Підстави міжнародно-правової відповідальності.
9. Застосування санкцій в міжнародно-правовій практиці щодо злочинів, вчинених проти міжнародного права.
10. Застосування санкцій щодо Російської Федерації за грубе порушення фундаментальних принципів міжнародного права, вчинення акту агресії проти України, анексію та окупацію частини території України.
11. Ст. 51 Статуту ООН щодо права держави на самооборону у випадку акту агресії проти територіальної цілісності та суверенітету.
12. Санкції Ради Безпеки ООН як ефективний інституційний механізм міжнародно-правової притягнення до відповідальності.
13. Процедура прийняття рішень Радою Безпеки ООН про запровадження санкцій за міжнародні правопорушення.
14. Процедура прийняття рішень генеральною Асамблеєю ООН щодо міжнародно-правової відповідальності за міжнародні правопорушення.
15. Агресія Російської Федерації проти України як найтяжчий міжнародно-правовий злочин.
16. Резолюції Ради Безпеки та Генеральної Асамблеї ООН щодо міжнародно-правової відповідальності РФ за агресію проти України.
17. Ефективність діяльності ООН щодо попередження найтяжчих міжнародно-правових злочинів проти миру та безпеки.
18. Види та форми міжнародно-правової відповідальності.
19. Форми та підстави матеріальної міжнародно-правової відповідальності.
20. Види та форми міжнародно-правової нематеріальної відповідальності.
21. Форми та підстави нематеріальної міжнародно-правової відповідальності.
22. Міжнародно-правова відповідальність за порушення прав людини, та інші злочини на окупованих територіях.
23. Міжнародно-правова відповідальність за сучасні форми рабства: торгівлю людьми, торгівлю дітьми, експлуатацію проституції третіми особами.
24. Міжнародно-правова відповідальність за апартеїд, расову дискримінацію та сегрегацію.
25. Міжнародно-правова відповідальність за геноцид, як один із найтяжчих злочинів.
26. Міжнародно-правова відповідальність за голокост, голодомор, як акти геноциду, злочин проти людяності.
27. Міжнародні трибунали як ефективний механізм притягнення до міжнародно-правової відповідальності за злочини проти людяності.
28. Міжнародний Суд ООН як ефективний механізм притягнення до міжнародної відповідальності держав за міжнародно-правові злочини.
29. Міжнародний Кримінальний Суд як ефективний механізм притягнення до відповідальності за міжнародно-правові злочини фізичних і юридичних осіб.
30. Інституту арбітражу в міжнародному праві.
31. Арбітражний трибунал. Ефективність арбітражу.
32. Значення арбітражу та арбітражного процесу у врегулюванні спорів між суб'єктами міжнародного публічного права в економічній галузі та суб'єктами міжнародного приватного права.

права.

33. Постійна палата третейського суду як перша багатостороння судова установа. Ефективність функціонування, структура, склад та повноваження.

34. Міжнародне бюро, як орган Постійної палати третейського суду, функції та повноваження. Процедури вирішення спорів, між державами і суб'єктами міжнародного приватного права: міжнародними організаціями, приватними юридичними або фізичними особами. Розгляд комерційних і фінансових спорів.

35. Становлення міжнародного правосуддя, як інституту міжнародного публічного права.

36. Юрисдикція Постійної палати міжнародного правосуддя. Склад Постійної палати міжнародного правосуддя.

37. Статут і Правила процедури Постійної палати міжнародного правосуддя. Ефективність діяльності Постійної палати міжнародного правосуддя.

38. Міжнародний Суд - центральний судовий орган Організації Об'єднаних Націй.

39. Статут Міжнародного Суду. Регламент щодо основних засад функціонування, складу, повноважень, правила процедури. Подвійна функція Міжнародного Суду.

40. Міжнародний Кримінальний суд. Статут. Основні функції та повноваження. Склад.

41. Регіональні судові органи з прав людини. Основні засади функціонування.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Оцінювання семінарських занять, у тому числі самостійної роботи, розроблено таким чином, що дає можливість здобувачу вищої освіти у підсумку отримати максимальну кількість балів (від 0 до 100) за поточний контроль.

За умови, отримання за поточний контроль 60 балів і вище, за бажанням здобувачів вищої освіти, даний бал зараховується як оцінка за залік/екзамен із навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти має право підвищити бал шляхом здачі заліку/екзамену. Здобувач вищої освіти, який за поточний контроль набрав 59 балів і нижче здає залік/екзамен із навчальної дисципліни. Якщо здобувач вищої освіти не здав пропущені без поважних причин теми, до складання заліку/екзамену не допускається.

Підсумковою формою контролю якості отриманих знань є залік/екзамен. Залік/екзамен може проводитися в усній і письмовій формі і передбачає відповідь на два теоретичних питання.

Також критеріями оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є реферати/есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

5.1. Політика курсу

В особистий рейтинг студента зараховується активна участь під час всього періоду вивчення дисципліни «Міжнародна відповідальність та міжнародне правосуддя», а саме відвідування лекцій, активна участь в семінарських та практичних заняттях. Вчасно підготовлені есе, реферати, які мають бути презентовані належним чином та з посиланнями на джерела, не містити плагіату.

Презентації-виступи студентів проводяться під час семінарських та практичних занять і демонструють результати наукових досліджень з обраної теми; семінари також передбачають демонстрацію студентами набутих знань та навичок, обговорення та дискусії. За результатами роботи на семінарських, практичних заняттях студент отримує оцінку згідно шкали ESTS. Також враховується присутність на лекціях, дослідження певної проблематики у формі есе, реферату чи інших формах; зараховується участь у науково-практичних заходах; успішно складений іспит.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись політики доброчесності при виконанні завдань для самостійної роботи, завдань поточного та підсумкового контролю

результатів навчання. Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відвідування лекційних та семінарських занять є важливою складовою успішного засвоєння дисципліни та успішної здачі заліку/екзамену. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, наявності пропусків семінарських занять без поважних причин здобувач вищої освіти повинен здати пропущені теми в позааудиторний час, звернувшись до викладача.

5.2. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Критеріями оцінювання є активна участь під час аудиторних занять, вчасно і якісно виконані індивідуальні завдання, ґрунтовні знання під час підсумкового контролю.

5.3. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	Добре	B	вище середнього рівня
75-79	Добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

Система оцінювання

Якщо з поважних причин здобувач вищої освіти протягом семестру не набрав 60 балів із 100:
 - з поважних причин – він має право звернутись до викладача і виконати відповідні контрольні завдання протягом семестру, але не пізніше, ніж за тиждень до початку екзаменаційної сесії, та у разі їх виконання буде допущений до складання екзамену.

- без поважних причин – він не допускається до складання заліку. Порядок складання визначає викладач.

Підсумковий контроль: здійснюється у формі екзамену .

Політика курсу

Політика курсу визначається усталеними стандартами академічної доброчесності, основу якої складає, як відомо, творче освоєння навчального матеріалу та набуття умінь і навичок застосування інструментарію наукового пошуку, критичного аналізу наукового й інформаційного контенту в процесі здійснення загальнонаукового чи юридичного дослідження.

Правила курсу та політика академічної доброчесності Запізнення на лекцію не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Політика виправдання через відсутність: виправдовувати відсутності або запізнення тільки в разі невідкладної медичної допомоги, виснажливої хвороби, сімейної ситуації або участі в санкціонованих заходах ТНУ.

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Передбачається в процесі навчання застосування проектора для демонстрації відео- та фотоматеріалів, слайдів, таблиць, міжнародно-правових, законодавчих актів (в порівняльному аспекті) та інших інформативних наочних матеріалів.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

- 1.Олександр Задорожній. Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права. Київ, вид-во «К.І.С.» 2015 р. 695 с.
- 2.Мицик В.В., Буроменський М.В., Гнатовський М.М., Міжнародне публічне право. Том 2. 624 с. Вид-во «Право». 2019 р.
3. Каненберг-Сандул О. К., Форманюк В.В.,Хендель Н.В. Міжнародне правосуддя. Навчально-методичний посібник за редакцією завідувача кафедри міжнародного та європейського права Х. Н. Бехруза. Вид-во Фенікс, 106 с. – 2023. Одеса -2023.
- 4.Мицик В.В., Буроменський М.В., Буткевич О.В. Міжнародне публічне право Підручник. Том 1. 416с. Вид-во «Право» 2019 р.
- 5.Задорожній О.В., Буткевич В.Г, Міжнародне право: Основні галузі. Підручник для студ. вищих навч. закл. за спец. "Міжнародне право", "Міжнародні відносини" Київ . вид-во «Либідь», 2004. -814 с.
- 6.Антонович М. Міжнародне публічне право: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. – Київ, вид-во «КМ Академія», 2003. - 308 с.
- 7.Баймуратов М.О. Міжнародне право. Харків. Вид-во «Одісей», 2002. -672 с.
- 8.Буроменський М.В. Міжнародне право: Навч. посібник Київ, «Юрінком Інтер», 2005. - 336 с.
- 9.Репецький В.М., Лисик В.М. Міжнародне гуманітарне право. Підручник. 467 с. Вид-во «Знання». 2007 р.
- 10.Міжнародне гуманітарне право. М.Гнатовський, А.Кориневич, О.Поєдинок, Н.Гендель, В.Лисик, Т.Короткий. Посібник для юриста, вид-во «Українська Хельсинська спілка», 2017

p.

<https://helsinki.org.ua> >

11.Мережко О.О. Концепція гуманітарної інтервенції і механізм захисту прав людини в рамках ООН: Дис. канд. юри, наук: 12.00.11 / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченко Інститут міжнародних відносин. – Київ. 1996. - 175 с.

12.Жан Тускоз . Міжнародне право. Підручник. Київ 1998 р.. Вид-во «АртТек» .

13.Lauterpacht H. The Grotian Tradition in International Law. В кн.: International Law. Being the Collected Papers of Hersch Lauterpacht, v. 2. Cambridge, 1975;

14.Dictionary of Law. 3-rd Ed. - Oxford: Oxford Universi Press, 1994.-1034 p.

15.Unated Nations Declaration and International Convention ■ the Elimination of AU Forms of Racial Discrimination // Publish by the United Nations Department of Information / Dpi (858) Rev/ HR - June 1997-97-13062-15 m.

16.Unated Nations civilian Police: Handbook. - 2000.

17.Правила процедури скликання міжнародних конференцій держав. Прийняті ГА ООН 03.12. 1949 р.

18.Декларація принципів міжнародного права, які стосуються дружніх відносин та співробітництва держав відповідно до Статуту ООН 1970 р. - ООН. - Нью-Йорк, 1970.

19.Заключний акт Наради з Безпеки і Співробітництва в Європі, від 01.08.1975р.

20.Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння. Резолюція Генеральної асамблеї ООН 56/83 від 12.12.2001 р.

21.Гаазькі конвенції міжнародного гуманітарного права (право Гааги): Конвенція про мирне врегулювання міжнародних спорів. Конвенція про обмеження під час застосування сили під час стягнення за договірними борговими зобов'язаннями; про початок воєнних дій; Конвенція про закони та звичаї сухопутної війни.

22.Женевські конвенції міжнародного гуманітарного права про захист жертв війни (право Женеви): Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у регулярних арміях; Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих і осіб, що потерпіли в корабельних аваріях, зі складу збройних сил на морі; Конвенція про поведження з військовополоненими Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року.

23.Додаткові протоколи до Женевських конвенцій : Протокол I, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів. Протокол II, що стосується захисту жертв збройних конфліктів не міжнародного характеру від 8 червня 1977 року .

24.Додатковий протокол III до Женевської конвенції про введення додаткової відмітної емблеми у відмітної емблеми у вигляді Червоного хреста і Червоного півмісяця від 2005 року.

Електронні ресурси

1.Статут ООН та Статут Міжнародного Суду

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text

2.Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних воєнних злочинців європейських країн осі Устав (Прийнято 08.08.1945)

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201#Text

3.Статут Міжнародного трибуналу по Руанді (8 листопада 1994 року) (Резолюція 955 (1994) Радбезу ООН(995_d67) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d65#Text

4.Статут Міжнародного трибуналу по колишній Югославії (Резолюція від 30 листопада 2000 року N 1329 (2000) <https://ips.ligazakon.net/document/MU93375>

5. Римський Статут міжнародного кримінального суду

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

6.Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 року

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

7.IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони

і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907, Гаага

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text

8.Женевська конвенція про поводження з військовополоненими 1949 року

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

9.Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 року

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text

10.Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 2005 року

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text

11.Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 1996 року

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text

12. Резолюція, прийнята Генеральною Ассамблеєю 27 марта 2014 года

68/262. Территориальная целостность Украины

https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/68/262&referer=/english/&Lang=R

13.Резолюція Генеральної Асамблеї ООН про Визначення агресії 3314 (XXIX) від 14 грудня 1994 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-74#Text

a), b), c), d), e) та g) Статті 3 Додатку до Резолюції ГА ООН "Визначення агресії" (3314 (XXIX)) щодо агресії РФ проти територіальної цілісності та суверенітету України.

14.Російська агресія проти України (Сайт Постійного Представництва України при ООН)

<https://ukraineun.org/ukraine-and-un/russian-aggression/>